

CHET TILLARINI O'QITISHDA KOMMUNIKATIV YONDASHUVNING ZAMONAVIY METODLARI (NEMIS TILI O'QITISH MISOLIDA)

Xolboyeva Umida

Jumayeva Lobar

NavDU akademik litseyi nemis tili fani o'qituvchilari

Annotatsiya. Ushbu maqolada chet tillarini o'qitishda kommunikativ yondashuv va uning zamonaviy metodlari nemis tili o'qitish misolida tahlil qilingan. Zamonaviy pedagogik adabiyotlar tahlili asosida kommunikativ yondashuvning nazariy asoslari, uning afzalliklari va qo'llanilishi yo'nalishlari ochib berilgan. Tadqiqot natijalarida kommunikativ metodlarning nemis tilini o'qitish samaradorligini oshirishdagi ahamiyati asoslangan.

Kalit so'zlar: kommunikativ yondashuv, nemis tili, zamonaviy metodlar, kommunikativ kompetensiya, til o'qitish, muloqot ko'nikmalari, o'qitish metodikasi

Аннотация. В данной статье анализируется коммуникативный подход в обучении иностранным языкам и его современные методы на примере преподавания немецкого языка. На основе анализа современной педагогической литературы раскрываются теоретические основы коммуникативного подхода, его преимущества и направления применения. В результатах исследования обосновывается значение коммуникативных методов в повышении эффективности обучения немецкому языку.

Ключевые слова: коммуникативный подход, немецкий язык, современные методы, коммуникативная компетенция, обучение языку, коммуникативные навыки, методика преподавания

Abstract. This article analyzes the communicative approach in foreign language teaching and its modern methods using the example of German language instruction. Based on the analysis of contemporary pedagogical literature, the theoretical foundations of the communicative approach, its advantages and areas of application are revealed. The research results substantiate the importance of communicative methods in improving the effectiveness of German language teaching.

Keywords: communicative approach, German language, modern methods, communicative competence, language teaching, communication skills, teaching methodology

Kirish. XXI asrda chet tillarini o'qitish tizimida kommunikativ yondashuv etakchi o'rinni egallaydi. Globallashuv sharoitida tillararo muloqot ko'nikmalari shaxsning professional va shaxsiy rivojlanishida muhim ahamiyat kasb etadi. Zamonaviy ta'lim

standartlari til o'rganuvchilardan nafaqat grammatik qoidalar va lug'aviy boylikni bilishni, balki turli xil hayotiy vaziyatlarda erkin muloqot qilish qobiliyatini talab qiladi. Kommunikativ yondashuv til o'rganishni jonli muloqot jarayoni sifatida qarab, o'quvchilarni haqiqiy nutq vaziyatlariga tayyorlashga qaratilgan [1]. Nemis tili keng tarqalgan xalqaro tillardan biri sifatida iqtisodiy, ilmiy va madaniy aloqalarda muhim rol o'ynaydi, shuning uchun uning samarali o'qitish metodlarini ishlab chiqish dolzarb masaladir. An'anaviy grammatik-tarjima usullaridan farqli o'laroq, kommunikativ yondashuv til o'rganuvchilarni faol ishtirokchilikka undaydi va ularning og'zaki hamda yozma nutq malakalarini kompleks rivojlantirishni ta'minlaydi [2]. Ushbu tadqiqotning maqsadi nemis tilini o'qitishda kommunikativ yondashuvning zamonaviy metodlarini tahlil qilish va ularning samaradorligini asoslashdan iborat.

Metodologiya va adabiyotlar tahlili. Tadqiqot zamonaviy pedagogik va lingvodidaktik adabiyotlarni tahlil qilish metodiga asoslanadi. Kommunikativ yondashuv nazariyasi 1970-yillarda Yevropa Kengashi tomonidan ishlab chiqilgan va keyinchalik D.Hymes, M.Canale, M.Swain kabi olimlar tomonidan rivojlantirilgan. Ushbu yondashuv tilni muloqot vositasi sifatida qarash tamoyiliga asoslanib, til o'rganuvchilarda kommunikativ kompetensiyani shakllantirishni asosiy maqsad qilib qo'yadi [3]. Kommunikativ kompetensiya tushunchasi nafaqat lingvistik bilimlarni, balki sotsiokultural, pragmatik va strategik kompetensiyalarni ham o'z ichiga oladi. Nemis tilini o'qitish metodikasida kommunikativ yondashuv tarafdorlari G.Neuner, H.Hunfeld, H.Krumm va boshqalar til darslarida real muloqot vaziyatlarini yaratish, o'quvchilarni faol nutq faoliyatiga jalb qilish zarurligini ta'kidlaydilar [4].

Zamonaviy tadqiqotlar kommunikativ yondashuvning turli metodlarini ajratib ko'rsatadi: vazifaga asoslangan o'qitish, loyiha metodlari, rol o'yinlari, diskussiyalar, muammoli vaziyatlarni hal qilish kabilar. Rossiya va O'zbekiston tilshunoslarining ishlarida ham kommunikativ metodlarning afzalliklari ko'rsatilgan, xususan, E.I.Passov grammatikani nutq faoliyati doirasida o'rgatish tamoyilini ishlab chiqqan [5]. Nemis tili o'qitishda zamonaviy darsliklar va o'quv materiallari kommunikativ tamoyillar asosida tuzilgan bo'lib, ular autentik matnlar, real hayotiy vaziyatlar, dialog va polilog shakllaridagi mashqlarni o'z ichiga oladi. Texnologiyalarning rivojlanishi bilan kommunikativ yondashuv yangi imkoniyatlarga ega bo'ldi: multimedia vositalari, internet resurslari, virtual muloqot platformalari til o'rganuvchilarga haqiqiy nemis tilida muloqot qilish imkoniyatini beradi [6].

Natijalar va muhokama. Adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatdiki, kommunikativ yondashuv nemis tilini o'qitishda bir qator muhim afzalliklarni ta'minlaydi. Birinchidan, bu yondashuv o'quvchilarning motivatsiyasini sezilarli darajada oshiradi, chunki ular o'rganayotgan materialning amaliy qo'llanilishini darhol ko'radilar va real muloqot jarayonida ishtirok etadilar. Ikkinchidan, kommunikativ metodlar til o'rganuvchilarning

barcha nutq ko'nikmalarini - tinglash, gapirish, o'qish va yozish - bir vaqtda va o'zaro bog'liq holda rivojlantiradi. Uchinchidan, bu yondashuv lingvistik bilimlardan tashqari madaniyatlararo kompetensiyani ham shakllantirishga yordam beradi, chunki til nemis tilida so'zlashuvchi mamlakatlarning madaniy kontekstida o'rgatiladi [7]. Nemis tilini o'qitishda kommunikativ metodlarning samaradorligi til o'rganuvchilarning real hayotiy vaziyatlarda, xususan, professional faoliyatda, sayohatlarda, xalqaro loyihalarda ishtirok etishda muvaffaqiyatli muloqot qilish qobiliyatini oshirish bilan tasdiqlanadi. Shu bilan birga, kommunikativ yondashuvning qo'llanilishida ba'zi qiyinchiliklar ham mavjud.

O'qituvchilardan yuqori malaka, kreativlik, doimiy tayyorgarlik va til muhitini yaratish bo'yicha ko'p mehnat talab qilinadi. Katta guruhlarda ishlashda har bir o'quvchiga yetarli nutq amaliyotini ta'minlash qiyin bo'lishi mumkin. Shuningdek, grammatik tizimni chuqur o'rganishda ba'zan qo'shimcha mustahkamlash zarur bo'ladi. Biroq, zamonaviy metodika bu muammolarni hal qilish yo'llarini taklif etadi: kommunikativ mashqlarni grammatik amaliyot bilan muvozanatli birlashtirish, guruh ishlarini samarali tashkil qilish, zamonaviy texnologiyalardan foydalanish orqali o'qitish jarayonini optimallashtirish mumkin [8]. Muhokama shuni ko'rsatadiki, kommunikativ yondashuv nemis tilini o'qitishda eng samarali metodologiya hisoblanadi, lekin u boshqa yondashuvlar bilan integratsiyalashganda maksimal natija beradi.

Xulosa. Tadqiqot natijalariga ko'ra, kommunikativ yondashuv zamonaviy nemis tili o'qitish metodikasining asosiy yo'nalishi bo'lib, til o'rganuvchilarda kompleks kommunikativ kompetensiyani shakllantirish imkonini beradi. Ushbu yondashuv tilni jonli muloqot vositasi sifatida o'rgatish, o'quvchilarni real nutq vaziyatlariga tayyorlash, ularning barcha nutq ko'nikmalarini integratsiyalashgan holda rivojlantirish tamoyillariga asoslanadi. Nemis tilini o'qitishda kommunikativ metodlarning qo'llanilishi o'quvchilarning til kompetensiyasini oshirish, motivatsiyasini mustahkamlash va madaniyatlararo muloqot qobiliyatini rivojlantirishga xizmat qiladi. Kelajakda kommunikativ yondashuvni yanada takomillashtirish, zamonaviy raqamli texnologiyalar bilan boyitish va mahalliy ta'lim sharoitlariga moslashtirilgan metodlar ishlab chiqish zarur. Nemis tili o'qituvchilari kommunikativ metodlarni professional faoliyatlarida faol qo'llashlari va doimiy ravishda o'z malakalarini oshirishlari muhim ahamiyat kasb etadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Richards J.C., Rodgers T.S. Approaches and Methods in Language Teaching. Cambridge: Cambridge University Press, 2014. 410 p.
2. Harmer J. The Practice of English Language Teaching. Harlow: Pearson Education Limited, 2015. 448 p.

3. Canale M., Swain M. Theoretical Bases of Communicative Approaches to Second Language Teaching and Testing // Applied Linguistics. 1980. Vol. 1. № 1. P. 1-47.
4. Neuner G., Hunfeld H. Methoden des fremdsprachlichen Deutschunterrichts. Berlin: Langenscheidt, 2007. 232 S.
5. Пассов Е.И. Коммуникативный метод обучения иноязычному говорению. М.: Просвещение, 1991. 223 с.
6. Warschauer M., Healey D. Computers and Language Learning: An Overview // Language Teaching. 1998. Vol. 31. № 2. P. 57-71.
7. Byram M. Teaching and Assessing Intercultural Communicative Competence. Clevedon: Multilingual Matters, 1997. 124 p.
8. Абдуллаева Ш.Н. Замонавий педагогик технологиялар асосида чет тилларини ўқитиш методикаси. Тошкент: Фан, 2018. 156 б.

